

Systemy medialne

1. W jaki sposób można analizować systemy medialne?

Systemy medialne można analizować poszukując odpowiedzi na różne pytania. Na przykład:

- Jakie są systemy medialne w Europie?
- Jakie są głównie ośrodki organizujące i regulujące funkcje mediów oraz jak się one rozwijały?
- Jakie przesłanki kształtowały ład medialny w Europie?
- Jaka jest i jaka była polityka wobec mediów?
- Kto i w czyim interesie tą politykę prowadzi?
- Czym różnią się systemy medialne?
- Czy są one pluralistyczne?
- Czy polityka może sprzyjać pluralizmowi mediów?
- Jaka jest rola i wpływ środowisk dziennikarskich na poziom etyczny mediów i instytucji z nimi związanych?

Systemy medialne można analizować na dwa sposoby:

- a) *politologiczny* (bada się ustrój społeczno – polityczny) – występują w tym sposobie dwa systemy informacji masowej: autorytarny (np. były blok sowiecki, media są narzędziem rządzących, uprawiają one propagandę i podlegają kontroli cenzorskiej zarówno przez różne instytucje do tego stworzone jak i przez autocenzurę) i demokratyczny (rządzi tu pluralizm w treści przekazu i w prawie własności)
- b) *prazoznawczym* (bada się mechanizmy różniące systemy poszczególnych krajów o różnych ustrojach)

2. Scharakteryzuj media w systemie autorytarnym

W państwach autorytarnych media i dziennikarstwo są instrumentami służącymi politycznym celom rządzących. Grupy sprawujące władzę - formalnie państwo - są właścicielami mediów lub kontrolują je choćby przez takie narzędzia jak cenzura, przydział papieru do druku gazet czy przekaz sygnału radiowego i telewizyjnego. Media są instytucjami propagandowymi, a nie służącymi obiektywnej informacji, podlegają one kontroli cenzorskiej zarówno przez różne instytucje do tego stworzone jak i przez autocenzurę. Tak działające media wchodziły w skład autorytarnego systemu informacji masowej, obecnego do końca lat osiemdziesiątych w Związku Radzieckim i innych państwach bloku wschodniego, a dziś jeszcze - w Korei Północnej, Libii, Chinach i na Kubie.

3. **Główna cecha mediów w systemie demokratycznym**

System informacji masowej państw demokratycznych opiera się na pluralizmie mediów, odnoszącym się zarówno do form własności jak i treści przekazywanych odbiorcom. Prócz tego wykluczone jest istnienie cenzury, środowiska dziennikarskie mają prawo działać i muszą przestrzegać etyki dziennikarskiej

4. **Zadania mediów w państwie demokratycznym**

Obowiązkiem państwa demokratycznego jest tworzenie ram prawnych dla funkcjonowania mediów. Jednak i to działanie podlega kontroli i musi szanować mechanizmy demokratyczne.

System medialny zapewnia wolność mediom zarówno od bieżącego wpływu państwa jak i innych grup interesu.

Podobnie wykluczone jest istnienie cenzury, zarówno prewencyjnej jak i represyjnej. Bardzo delikatną sprawą jest rola państwa jako regulatora ram prawnych funkcjonowania mediów.

Media z natury stoją na straży jawności życia publicznego i winny chronić obywateli przed nadużyciami ze strony władzy. Zadania te powodują permanentny stan napięcia między władzą a środowiskami dziennikarskimi. Jego istnienie jest jednak normalne, a brak świadczyć może o poważnych nieprawidłowościach. Ogólnym warunkiem takiego stanu napięcia jest niezależność mediów od państwa oraz swoboda wypowiedzi dziennikarskiej bez względu na poglądy właściciela.

Kolejną cechą systemu demokratycznego mediów powinna być troska każdego z dziennikarzy o oddzielenie samej informacji od komentarza: fakt jako zjawisko obiektywne.

Dyskusje wokół wolności słowa:

Początki tej dyskusji to wiek XVII – John Lock i John Milton. Mówią oni o wolności słowa i myśli. Protestują przeciw ograniczeniu swobody publikacji.

Założenia: wolność słowa to przynależność każdego człowieka. Koncepcja ta zlikwidowała cenzurę w Anglii i wprowadziła wolność druku w konstytucji stanu Virginia w roku 1776.

W Francji prowadzono dyskusje nad wolnością słowa przed wybuchem rewolucji 1789 roku. Prócz głosów pozytywnych pojawiały się nawet pomysły ograniczenia wolności słowa.

W okresie rewolucji popierano wolność druku, ale było to związane z pewnego rodzaju zanikiem sprzeciwu wobec starego porządku. Dużo mówiono wówczas o sposobie ograniczenia wolności druku. Chodziło o to, w jaki sposób ukrócić możliwość popełniania przestępstw drukiem nie ograniczając samej wolności słowa.

Dyskusje te określiły zakres i naturę wolności druku. Zwieńczeniem tych debat była Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela, która w XI artykule gwarantowała wolność prasy.

Konstytucja z 14 IX 1791 roku w artykule XVII i XVIII przyznała ograniczoną prawem swobodę prasy, ale pojawił się problem określenia istoty przestępstw, wysokości kar itd.

We Francji utrwaliło się przekonanie o zmienności i względności przestępstw prasowych, gdyż każde z nich ma inny charakter i inaczej się je interpretuje.

W USA fundamentalne znaczenia miała sprawa sądowa z 1735 roku wytoczona wydawcy New Yorker Weekly Journal przez gubernatora. Linia obrony mówiła, że nie należy opierać się na fakcie wydrukowania wiadomości, ale na dowodzie kłamstwa zawartego w tekście. Był to przykład liberalnego traktowania wolności prasy. Ponadto mówiono, że proces bronił praw jednostki. W 1791 roku wprowadzono pierwszą poprawkę do Konstytucji, która zakazuje Kongresowi ograniczania wolności religii, słowa i druku.

5. **Przyczyny różnicowania się systemów informacji masowej**

Ogólnie:

- dyskusje nt wolności myśli, sprzeciw wobec ograniczania swobody prezentacji (XVIIw.) ->likwidacja cenzury w Anglii
- Francja- przed wybuchem Rewolucji 1789 – głosy za wolnością druku.
- Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela
- Po II wś: przemiany techniczne, społeczno-polityczne i ekonomiczne w całej Europie objętej ówczesnie wojną.
- Rozwój TV kosztem radia; kryzys pracy w sferze informacyjnej.
- Walka o niezależność mediów, powstanie gigantów

Przyczyny różnicowania się to: przemiany techniczne, przemiany społeczno-polityczne i ekonomiczne.

Równowagę między prasą a radio zmieniła telewizja. Jej rozmów odbywał się kosztem prasy i radio, którym telewizja zabierała część dochodów, a nawet przejmowała funkcję

informacyjną. Nakłady prasy spadły o 50%. Dodatkowo sytuację tę pogłębiał ciągły rozwój techniczny telewizji, powodując kryzys prasy. Wyjątkiem zaś była prasa która uzupełniała telewizję (np. magazyny ilustrowane czy gazetowe programy TV). To różnicowanie się mediów przebiegało w zależności od szybkości rozwoju telewizji.

Kolejnym czynnikiem była walka o niezależność mediów od władzy politycznej. Politycy widzieli w telewizji narzędzie służące umacnianiu ich wpływów. Tę sytuację rozwiązywano różnie, stąd też widać różnice w funkcjonowaniu systemów medialnych. Dotyczy to w szczególności zakresu wolności dziennikarskiej. W wielu przypadkach regulacje prawne miały gwarantować wolność słowa, aby były dość mało skuteczne. Zasadnicze znaczenie miała wówczas interpretacja.

W krajach demokratycznych, po II WŚ, można zaobserwować trwałe tendencje zmierzające do powiększenia zakresu swobody wypowiedzi dziennikarskiej. Próby ograniczania wolności dziennikarskiej to „postcenzura” (w praktyce każdy może napisać to co chce, ale procesy sądowe są długie i skomplikowane, np. wakacje z agentem w Dzienniku Bałtyckim).

Po II WŚ można zaobserwować przemiany własności na rynku medialnym oraz wykształcenie się nowych układów i procesów koncentracyjnych. Okres ten to czas powstawania ponadnarodowych koncernów medialnych. Wzrastanie jest widoczne do dzisiaj, jest to problem zdominowania rynku medialnego na świecie przez kilka ponadnarodowych koncernów (np. TV Puls – News Corporation – Robert Murdoch).

6. **Etapy różnicowania się systemów informacyjnych**

a) wynalezienie i rozwój radia

Radio rozwijało się jako:

- własność prywatna (USA)
- własność publiczna (Szwecja)
- własność samorządowa (Szwajcaria)
- pod kontrolą państwa (ZSSR, Niemcy)
- systemy mieszane, tam gdzie były prywatne rozgłośnie (Belgia, Francja, Holandia)

Radio od początku podlegało kontroli i regulacji od strony państwa, było to spowodowane chęcią utrzymania porządku w eterze. Lata 60' przyniosły deregulację, która miała dać większą wolność audycjom radiowym. Jako negatywny przykład podawano kontrolę radio w

krajach komunistycznych. Innym elementem różnicującym nadawców radiowych w poszczególnych krajach jest system finansowania:

- monopol publiczny – finansowanie tylko z abonamentu (rzadko)
  - system mieszany – monopol publiczny korzystający z abonamentu i dochodu z reklam
  - system dualistyczny – sektor publiczny funkcjonuje równolegle z komercyjnym.
- b) wynalezienie i rozwój [telewizji cyfrowej](#)
- c) wynalezienie i rozwój nowych mediów

7. **Wymień systemy finansowania mediów publicznych**

- a) Monopol publiczny- finansowanie tylko z abonamentu
- b) System mieszany- monopol publiczny korzystający z abonamentu i dochodu z reklam
- c) System dualistyczny- sektor publiczny funkcjonuje równolegle z komercyjnym

8. **Zalety TV wobec prasy**

TV jest znacznie szybszym medium informacyjnym, szybciej reaguje, jest elastyczna na zmiany. Prasa podlega wolniejszej redakcji, trzeba za nią płacić. Łatwiej zrezygnować z kupienia gazety niż wyłączyć telewizor. Koszty kolportażu.

9. **Scharakteryzuj tzw.,, nowe media”**

Nowe media mają ogromny wpływ na postać systemu informacji masowej.(telewizja kablowa, satelitarna. Internet) Nowe media sprzyjają procesom globalizacji rynku informacji.

Główną cechą nowych mediów – która odróżnia je od tradycyjnego słowa i obrazu – jest ich immanentny związek z techniką, to że powstają przy współdziałaniu człowieka z „maszyną”. Maszyna niezbędna jest przede wszystkim do powstania przekazu. Nowe media stwarzają uczestnikom kultury w skali masowej techniczne warunki dostępu do przekazów. Zapewniają masowemu zasięgowi swoich praktyk infrastrukturę techniczną, co w połączeniu z odpowiednimi warunkami ekonomicznymi, ustrojowymi, społecznymi tworzy ramy komunikacyjne współczesności. Sprzyja to przekraczaniu granic przestrzennych, pokonywaniu barier czasowych, możliwości błyskawicznego nadawania i rozchodzenia się przekazów.

Rozwój telewizji kablowej trwał od lat 80tych, a przyspieszył w połowie lat 90tych. W sieciach tych są zarówno kanały typowo komercyjne, jak i telewizja publiczna Różnych krajów.

Równie ważny okazał się dynamiczny rozwój telewizji satelitarnej. Pierwsze satelity służyły przekazowi sygnału ze stacji naziemnej za pośrednictwem satelity do stacji retransmitujących (Eutelsat)

Następna generacja satelitów służyła już przekazywaniu sygnału TV bezpośrednio do odbiorcy. Swego rodzaju pionierem w tym przekazie były kolejne generacje należące do CLT (Compagnie Luxembourgeoise de Télédiffusion) satelity Astra.

Przekaz satelitarny kierowany bezpośrednio do odbiorcy zrewolucjonizował europejski rynek TV. Był też potężnym narzędziem deregulacyjnym.

Satelita Astra była wyraźnie sprzeczna z tradycyjnie pojmowanymi mediami publicznymi. Sytuacja ta spowodowała ich rozkład i przyczyniła się do zróżnicowania systemów medialnych poszczególnych państw.

Pewnego rodzaju skutkiem ubocznym było wytworzenie się wspólnego rynku reklamowego oraz koncentracji mediów.

10. Wymień formy koncentracji mediów

Czynnik, który różnicuje systemy medialne to formy własności i koncentracji mediów. W USA przeważa własność prywatna a w Europie rodzi się duże zróżnicowanie przy ogólnie malejącej własności państwowej.

Koncentracja może przybierać różne formy, ale obecnie to multimedialność i internacjonalizacja prowadząca do globalizacji.

Niemiecki prasoznawca Kapplinger wskazuje na istnienie 3 przejawów koncentracji.

- a) koncentracja wydawców
- b) koncentracja nakładów – dominuje na rynku jeden lub kilku wydawców
- c) koncentracja wydawnicza- wskazuje na jakość tytułów pozostających poza wpływem koncernów.

Inne określenia koncentracji:

- a) horyzontalna- gdy sektor prawny został opanowany i zdominowany przez niewielką liczbę koncernów.
- b) wertykalna – gdy te same koncerny opanowują różne etapy: produkcje i druk, kolportaż

Połączenie tych dwóch form koncentracji stanowi bardzo poważne zagrożenie dla pluralizmu koncentracji.

Zjawisko koncentracji jest znane od dawna (I poł. XIX w.), a jego przyczyny mają charakter ekonomiczny i technologiczny.

11. Zagrożenia związane z koncentracją mediów

Utrudnioną walkę mają pisma lokalne, które nie są w stanie zwiększyć nakładów, a tym samym rywalizować o reklamy z wydawnictwami dużych korporacji.

Sama koncepcja, a zwłaszcza jej skutki są ocenione przez badaczy niejednoznacznie. Najważniejsza kwestia odnosi się do zagrożenia jakie może powodować nadmierna koncentracja – pluralizmowi informacji i opinii.

Podział rynku – podział między kilku potentatów i eliminacja mniejszych wydawnictw. Bezwzględna broń to obniżanie cen. Upodabnianie się do siebie treści czasopism/ programów

Groźba politycznego wykorzystania swojej dominacji na rynku medialnym przez właściciela posiadającego własne ambicje, czy sympatie polityczne.

12. Zalety koncentracji mediów

Do pozytywnych aspektów koncentracji mediów zalicza się:

- szybkość informowania
- stałą poprawę technik wydawniczych
- korzyści płynące z zatrudnienia dużych zespołów dziennikarzy.

13. Główne cechy europejskiego modelu TV publicznej

Cechy wyróżniające telewizję publiczną:

- nieprywatny charakter instytucji
- niekomercyjny sposób finansowania (częściowe współfinansowanie z reklam)
- niezależność programowa
- misja kulturalno-edukacyjna
- równowaga programowa, w zakresie gatunkowym (rozrywka, informacja, edukacja) oraz komentarzy politycznych
- ochrona przed konkurencją (forma monopolu)
- pluralizm (pluralizm w telewizji publicznej należy rozumieć w 3 znaczeniach: 1) jako

pluralizm służący zróżnicowanej publiczności, mającej różne potrzeby i wyobrażenia na temat telewizji; 2) w kontekście programowym poprzez proponowanie zróżnicowanej oferty programowej; 3) uwzględniający zróżnicowanie społeczeństwa, różnice interesów poszczególnych grup, różnice wartości)

- niezależność – a raczej dążenie do niej, a co za tym idzie: niezaangażowanie, bezstronność oraz apolityczność (choć cechy te mają charakter względny)

Standardy profesjonalne i moralne regulujące europejski system telewizji publicznej:

- obiektywizm
- bezstronność
- przyzwoitość
- przestrzeganie dobrego smaku i dobrych obyczajów
- szacunek do prawa

Nad przestrzeganiem wyżej wymienionych standardów i cech współczesnych mediów publicznych miały czuwać powoływane specjalne kolegia. Do tego telewizja publiczna została od samego początku obciążona zadaniem podtrzymywania narodowych tradycji kulturalnych – w praktyce oznaczało to upowszechnianie dorobku najwybitniejszych artystów, pisarzy i twórców. Telewizja Publiczna miała zapewnić odbiorcom dostęp do tych dóbr kultury, a także powinna odgrywać szczególną rolę w podtrzymywaniu tożsamości narodowej poprzez kultywowanie wartości kultury narodowej i języka.

W europejskich telewizjach publicznych wyraźnie uprzywilejowane były wiadomości oraz programy publicystyczne, wywiady z politykami, dyskusje panelowe na tematy polityczne, programy zaangażowane społecznie – sprawiło to wytworzenie swoistych for (od forum :)) narodowych.

14. Główne modele funkcjonowania TV

Dwie dominujące koncepcje TV:

1. nawiązująca do etyki społecznej – dostarczanie odbiorcom programów o maksymalnie wysokich walorach kulturalnych, poznawczych, moralnych
2. głównym celem działalności telewizyjnej jest dostarczanie treści komercyjnych; widz kupuje towar jakiego oczekuje a nadawca winien dostosować się do jego potrzeb

W pierwszej koncepcji telewizja dostarcza odbiorcy przekaz uznawany przez nią za odpowiedni, w drugiej natomiast widz jest najważniejszy.

Koncepcje te przekładają się na politykę medialną w krajach europejskich. Zwolennicy służby społecznej skłaniają się do polityki kulturalnej w mediach. Natomiast zwolennicy komercji twierdzą, że TV jest elementem rynku podlegającym tym samym ekonomicznym uwarunkowaniom, a jej rola to świadczenie usług komunikacyjnych.

15. Systemy kontroli TV publicznej w Europie

Powszechną praktyką jest powoływanie ciał kolegialnych, które miałyby czuwać nad przestrzeganiem tzw. standardów regulujących system TV publicznej i cech współczesnych mediów

Takimi cechami są niezależność oraz wynikające z niej niezaangażowanie, bezstronność oraz apolityczność. Do standardów profesjonalnych i moralnych należą obiektywizm, bezstronność, przyzwoitość, przestrzeganie dobrego smaku i dobrych obyczajów oraz szacunek do prawa.

Telewizja publiczna nie może pozostać poza kontrolą społeczną. Te kwestie rozwiązywane są różnie: W Grecji czy Francji przejawiało się to przez bezpośrednią interwencję rządu w działalność programową. W innych krajach nadzór ten odbywa się za pośrednictwem parlamentu lub przez gremia kierownicze, w skład których wchodzi głównie siły polityczne.

Można za Mary Kelly wyróżnić 3 formy zależności TV publicznej od polityki:

- a) formalnie autonomiczny – politycy pozbawieni bezpośredniego wpływu na nadawców publicznych
- b) parytet polityczny – w gremiach kierowniczych zasiadają przedstawiciele głównych sił politycznych (Niemcy, Dania, Belgia, Polska)
- c) nadzór polityczny nad telewizją – politycy upoważnieni do bezpośredniej interwencji na nadawców publicznych (Grecja, Włochy, Francja)

16. Etapy transformacji TV publicznej w Europie

Procesy komercjalizacji, decentralizacji i deregulacji wpłynęły na zmianę systemu europejskiego modelu TV. Stopniowo, od połowy lat 80. telewizja publiczna zaczęła tracić swoją uprzywilejowaną pozycję. Można wyróżnić kilka etapów:

1. Zanik legitymizacji monopolu publicznego i finansowania mediów publicznych z funduszy publicznych, co powodowało zanik monopolu publicznej TV.
2. Pojawianie się rynkowych rozwiązań i regulacji oraz inwestorów posiadających odpowiedni kapitał do założenia komercyjnych stacji telewizyjnych.
3. Podjęcie działań w celu ujednoczenia rozwiązań prawnych w Europie w obliczu procesu transnacionalizacji przekazów TV.
4. Wzmocnienie działań na rzecz ochrony europejskich i narodowych rynków audiowizualnych pod naporem tanich produkcji i programów amerykańskich.
5. Coraz bardziej widoczna niechęć odbiorców do tzw. „starego porządku” medialnego, czyli tych rozwiązań prawnych, które obowiązywały dotychczas.

17. Cechy nowego systemu medialnego

Nowy system mediany posiada takie cechy jak:

1. równoległe funkcjonowanie systemu publicznego i komercyjnego w państwach
2. funkcjonowanie prywatnych sieci na terenie Europy
3. powstanie ponadnarodowych korporacji medialnych, które kontrolują globalny rynek medialny
4. udział koncernów medialnych w innych obszarach działalności gospodarczej
5. rozdzielenie różnych funkcji procesów audiowizualnych polegających na zleceniu produkcji programów producentom niezależnym
6. dążenie do standaryzacji urządzeń transmisyjnych w Europie

Ostatecznie w wyniku regulacji nowego porządku medialnego ukształtował się dualistyczny model TV, gdzie pozycję dominującą zajęli nadawcy prywatni o dużej koncentracji własności. Procesy te zachodziły w poszczególnych krajach europ. w sposób zróżnicowany. Przejście od starego do nowego porządku stosunkowo szybko odbyło się we Włoszech, a najdłużej przebiegało w Hiszpanii.

18. Sposoby reakcji nadawcy publicznego na konkurencję mediów komercyjnych

- a) szczególne gospodarowanie czasem antenowym w godzinach największej oglądalności (zasadniczym kryterium – stopień przyciągania uwagi widza)

- w praktyce – wszystkie europejskie telewizje publiczne dokonały gruntownej przebudowy polityki programowej w oparciu właśnie o tą formę, choć nie zawsze skutkowało to zwiększeniem konkurencyjności na rynku

- w wyniku tej metody nastąpiło zachwianie tradycyjnej równowagi w zagospodarowaniu czasem antenowym – kosztem programów edukacyjnych, informacyjnych, kulturalnych i dla dzieci coraz więcej czasu poświęcano rozrywce, filmom i serialom

b) stopniowe wydłużanie czasu nadawania programu

(czas nadawania w europejskiej TV publicznej wydłużył się o ok. 30%)

c) pozyskiwanie programów i posiadanie do nich praw autorskich

(stąd często nadawcy publiczni są producentami programów, nieraz łącząc siły przy produkcji bądź zakupie praw)

d) dystrybucja płyt, kaset i innych nośników

e) wspieranie przez EBU – European Broadcasting Union

(szczególnie ważna dla TV o mniejszym potencjale)

f) polityka ochrony własnego potencjału produkcyjnego w tym medialnego i technicznego

Możliwe stanowiska:

- redukcja własnych zasobów i przeniesienie ciężaru produkcji na producentów niezależnych

- troska o rozwój własnych mocy produkcyjnych i podjęcie prób konkurencji z innym producentem na wolnym rynku (takim sukcesem może się pochwalić włoska TV RAI)

g) strategie finansowe

(budżet w dużym stopniu zależy od polityków)

- np. zwiększanie abonamentu, choć stara się unikać tej metody

- redukcja kosztów utrzymania administracji

- sprzedaż czasu antenowego i emisja reklam

h) nadawanie sponsorowanych programów (np. imprez sportowych)

- i) sprzedaż subskrypcji różnego rodzaju filmów i seriali

19. Systemy medialne w krajach Europy i USA

20. Historia i podstawy prawne

- a) Rezolucja Rady Europy (nr 1003) w sprawie etyki dziennikarskiej
- b) Dyrektywa Rady Wspólnot Europejskich z dnia 3 października 1989 roku w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących wykonywania telewizyjnej działalności transmisyjnej
- c)

Katalog praw i wolności

gwarantowanych przez Europejską Konwencję Praw Człowieka i Protokoły dodatkowe do niej

EKPC (1950 r.):

- prawo do życia
- zakaz tortur
- zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej
- prawo do wolności i bezpieczeństwa
- prawo do rzetelnego procesu
- zakaz karania bez ustawy
- poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego
- wolność myśli, sumienia i wyznania
- wolność słowa
- wolność zrzeszania się i stowarzyszania
- prawo do zawarcia związku małżeńskiego
- prawo do skutecznego środka odwoławczego
- zakaz dyskryminacji przy korzystaniu z praw i wolności EKPC

Protokoły dodatkowe:

Protokół nr 1 (1952 r.):

- ochrona własności prywatnej
- prawo do nauki
- prawo do wolnych wyborów

Protokół nr 4 (1963 r.):

- zakaz pozbawiania wolności za długi
- prawo swobodnego poruszania się
- zakaz wydalania własnych obywateli
- zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców

Protokół nr 6 (1983 r.):

- zakaz kary śmierci w czasie pokoju

Protokół nr 7 (1984 r.):

- gwarancje proceduralne przy wydalaniu cudzoziemców
- prawo do odwołania w sprawach karnych
- odszkodowanie za niesłuszne skazanie
- zakaz ponownego sądzenia lub karania
- równość małżonków w sferze cywilno-prawnej

Protokół nr 12 (2000 r.):

- ogólny zakaz dyskryminacji

Protokół nr 13 (2003 r.):

- całkowity zakaz kary śmierci (także w czasie wojny)

- d) Europejska konwencja o telewizji ponadgranicznej, Strasburg, 5 maja 1989 roku
- e) Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności po nowelizacji przez Protokół nr 11, Kancelaria Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
Sporządzana w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. ze zmianami wprowadzonymi przez Protokół nr 11, który wszedł w życie 1 listopada 1998 r.
- f) Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.

Praca wspólna studentów [socjologii](#)

Zakaz kopiowania i powielania na innych stronach.